

APLINKOSAUGOS
POREIKIŲ
ŽEMĖLAPIS

APLINKOSAUGOS POREIKIŲ ŽEMĖLAPIS

ĮVADAS

Socialinė kartografija - tai teorinis ir metodologinis pasiūlymas, leidžiantis pažvelgti į bendruomenę, jos geografinius, socialinius, aplinkosaugos, ekonominius, istorinius ir kultūrinius aspektus.

Jis laikomas teoriniu pasiūlymu, nes jame žinios pripažįstamos kaip socialinis produktas, atsirandantis dėl žmonių sambūvio ir jų santykio su teritorija. Žemėlapis sudaro grupę žmonių, gyvenančių toje pačioje teritorijoje. Jie apsieičia savo žiniomis ir sukuria bendrą savo bendruomenės vaizdą pagal aspektą, kurį jie nori paveikti.

Teoriškai tai laikoma „**dalyvaujamoju veiklos tyrimu**“. Tyrimas, nes jis kyla iš bendro žinojimo, kuris prasideda nuo stebėjimo. Tai veikla, nes ja siekiama paveikti ir pertvarkyti teritoriją, ir dalyvaujamas tyrimas, nes jis visada yra grupės ir (arba) bendruomenės atlikto darbo rezultatas.

Todėl socialinė kartografija yra priemonė, kuria ypač naudojasi marginalizuotos grupės, nes ji leidžia joms išryškinti problemas, atskleisti neteisingas situacijas ir pasiūlyti atitinkamų socialinių veikėjų, viešųjų ir (arba) privačių, ir (arba) bendruomenės, galiausiai visų, kurie dalyvauja socialinėje transformacijoje, intervenciją. Padedami grupės, kuri stebės procesą ir padės atlikti analizę ieškant sprendimų, šie žmonės, šios bendruomenės - remdamiesi turimomis žiniomis - gali refleksyviai sukurti projektą, kurio jie nori imtis problemai (-oms) spręsti.

Viso proceso metu reikia atviro klausymosi įgūdžių, kad žemėlapyje atsirastų pasakojimai apie tai, kas vyksta ir galėtų vykti tame kontekste, užfiksuojant vietas, atvejus ir net žmones su socialiniais vaidmenimis ir nuorodomis.

Visa ši informacija yra pažymėta žemėlapyje. Taip vizualizuojama informacija ir ryšiai apie teritorijos (rajono, vietovės, gyvenvietės) gyvybingumą, kad būtų galima panaudoti žmonių ir bendruomenės potencialą, išryškinant jos potencialą bendram gerbūviui.

Į žemėlapij įtraukiama informacija nustatoma keliais būdais:

- ieškant naudingų duomenų,
- stebint vietovę (pvz., siekiant atskleisti vykdomą veiklą),
- susitinkant su tame kontekste gyvenančiais žmonėmis.

Šią informaciją galima panaudoti įvardijant atskaitos taškus, vietines centrines vietas, rajono potencialą ir kritines vietas, žmonių judėjimą, trumpai tariant, kaip žmonės gyvena tame rajone. Taigi žemėlapis tampa ne tik priemone, padedančia pažinti ir skaityti vietovę, bet ir orientacine priemone, kuri gali lydėti bendruomenės darbą.

APLINKOSAUGOS POREIKIŲ ŽEMĖLAPIS YRA METODAS, KILĘS IŠ SOCIALINĖS KARTOGRAFIJOS.

APLINKOS ŽEMĖLAPIO SUDARYMO ETAPAI

NORINT SUDARYTI APLINKOSAUGOS POREIKIŲ ŽEMĖLAPI, REIKIA ATLIKI ŠIUOS VEIKSMUS:

1. Žemėlapio vietos pasirinkimas
2. Temų, kurias reikia tirti, pasirinkimas
3. Temos tyrimas
4. Klausimyno, kuris padės sukurti žemėlapį, sukūrimas
5. Apsilankymai vietoje
6. Žemėlapio įgyvendinimas

1. VIETOS PASIRINKIMAS

Pasirinkti vietą, kurioje bus įgyvendinamas projektas: bendruomenė, rajonas, miestas ir t. t.

Nustatyti socialinį ir aplinkos kontekstą, kuriame atsiduria veiklos dalyviai, sužinoti, kur žmonės gyvena, dirba, kur vyksta socialinis gyvenimas, esamas ar neegzistuojančias žaliąsias erdves, esamą taršą, įskaitant vizualinę ir (arba) garso taršą, atliekų tvarkymą ir pan.

Ši sistema leis išsamiau pažvelgti į socialinį ir aplinkos kontekstą ir jį suprasti.

2. NAGRINĖTINŲ TEMŲ PASIRINKIMAS

Nepaisant to, kad aplinkosauginio sąmoningumo didinimo srityje jau vykdoma įvairi veikla, vis dar reikia daug nuveikti, kad tam tikros situacijos pagerėtų. Todėl reikia paklausti: koks/kokie yra mūsų pasirinktos teritorijos aplinkosauginiai poreikiai?

Pavyzdžiui, projekte „Greenclusive“ siūlomos 3 temos:

- Žaliosios įmonės
- Atsakingas vartojimas
- Perdirbimas, pakartotinis naudojimas, mažinimas

Atsižvelgiant į pasirinktą vietą, galima pasirinkti aspektą, kuris galbūt yra mažiau išvystytas, kurio priežastis reikia nuodugniai iširti, kad būtų galima pasiūlyti galimus pokyčius.

3. TEMOS TYRIMAS

Pirma, sužinokite, kas jau vykdoma pasirinktoje teritorijoje, kokios yra situacijos ir geroji patirtis, kokios įmonės galbūt jau taiko socialinę ir aplinkosauginę viziją:

- impreso green nei d'intorni
- rūšiuojamojo surinkimo įrenginiai
- perdirbimo, remonto įrenginiai
- pakartotinio naudojimo iniciatyvos
- atsakingo vartojimo paskatos

Antrajame žingsnyje suvokti svarbiausias problemas ar trūkumus, kokios yra vietos problemos, ko reikia bendruomenei? Pabandyti suprasti priežastis.

Kalbant apie ekologiškas ar besikuriančias įmones, reikia savęs paklausti:

- kokia socialinė ir aplinkosauginė vizija grindžia šias įmones?

Kalbant apie perdirbimą:

- būtų galima pritaikyti etikečių skaitymą ir suprasti skirtumus pagal simbolius / ženklus / piktogramas
- naujovių šioje srityje tyrimus
- nagrinėti plastikų (perdirbamų ar ne ir pan.) klausimą.

Kalbant apie rūšiavimą:

- naujoves šioje srityje (kokios jos yra? Ar pritaikyti Šiaurės šalių sistemą)?

Kalbant apie naudotus drabužius ar daiktus:

- taisyklų vietos
- kokius drabužius, avalynę, tekstilės gaminius ir pan. galima išmesti į atitinkamus konteinerius?

Kartu su problemomis galima rasti ir sprendimą.

Padėti suvokti, kaip jaunimas gali prisidėti prie aplinkosauginės veiklos. Jei dar nieko nedaroma – nuo ko galėtų pradėti.

4. SUKURTI KLAUSIMYNĄ, PADĖTANTIS SUDARYTI ŽEMĖLAPĮ

Paruošti klausimus, kuriais remiantis būtų galima nuodugniai ištirti vietos situaciją - dialogui su gyventojais, bendruomenės

nariais, jau veikiančiomis įmonėmis ar veikla, su politiniais ar kultūriniais atstovais, susijusiais su šia problema. Pagalvoti apie tobulinimo, keitimo galimybes.

Labai svarbu sudaryti sąlygas apmąstymams, ugdyti kritinį mąstymą, kuris leistų priimti sprendimus dėl bendrų namų išsaugojimo.

Perdirbimas

- apie ką galvoju kalbant apie perdirbimą
- ar egzistuoja įstatymas
- ar ši praktika taikoma vietoje
- kaip ji įgyvendinama
- kodėl viešose vietose negerbiama aplinka
- kokiais principais grindžiamos aplinkosaugos iniciatyvos

Atsakingas vartojimas

- apie ką galvoju kalbant apie atsakingą vartojimą
- kokios prekybos vietos yra netoliese

- kokius ūkininkų turgelius pažįstu ir lankausi
- kitos žaliosios vietos
- dėvėtų drabužių vietos (dėvėtų drabužių, mainų iniciatyvos)
- kodėl tendencija mažiau pirkti naujus daiktus ir daugiau keistis dėvėtais daiktais vis dar nėra tokia paplitusi?

Žaliosios įmonės

- apie ką galvoju kalbant apie žaliąsias įmones
- kokias problemas pamatė patys jaunuoliai
- kiaulių auginimas - oro taršos amoniaku mažinimas
- kodėl verslininkas nusprendžia įsteigti žaliąją įmonę (galbūt nueiti pas juos ir paklausti)
- kokios filosofinės vertybės, susijusios su rūpinimusi (žmogumi, aplinka, bendruomene), yra šių pradedančiųjų įmonių pagrindas

Atliekų rūšiavimas

- koks rūšiavimas vykdomas rajone, mieste ir t. t.
- kur stovi rūšiavimo konteineriai
- koks principas taikomas toje vietoje
- kaip veikia konteinerių aptarnavimas

5. APSILANKYMAI VIETOJE

Šis praktinis etapas yra labai svarbus, nes jo metu atliekama socialinė ir aplinkosauginė diagnostika.

Šiame etape gali kilti tokių klausimų, kaip:

- kodėl žmonės ten suseraga?
- kodėl jie nesirūpina aplinka?

Atsakymas į šį klausimą gali būti toks:

- jie neturi akvedukų
- vanduo nėra tinkamas gerti
- sanitarinės sąlygos prastos
- tose vietose nėra pagalbos įrenginių ir pan.

Bus svarbu paklausti savęs:

- Ką mes darome su savo šiukšlėmis, kai einame gatve?

- ką daryti, jei šalia nėra šiukšliadėžės?
ar išmetu jas į gatvę, ar pasiimu su savimi,
kol surasiu šiukšliadėžę?

Po to svarbu pasidalyti apsilankymų rezultatais ir žiniomis grupėje ir su bendruomenės nariais. Parengti išvadas ir pasiūlymus dėl galimų sprendimų, kuriuos būtų galima pateikti vietos politikams ar administratoriams.

Atsakymai į institucijoms, įmonėms, verslininkams, piliečiams ir t. t. užduotus klausimus bus pateikti aplinkosaugos žemėlapyje.

6. ŽEMĖLAPIO KŪRIMAS

Pasirūpinti priemonėmis žemėlapiui piešti: popieriumi, pieštukais, nuotraukomis, mobiliuoju telefonu ir kt. Priklausomai nuo galimybių, tai galima padaryti ir skaitmeniniu būdu. Reikėtų paaisyti nagrinėjamos vietos žemėlapiu.

Susitarti grupėje dėl simbolių ar piktogramų pasirinkimo, kuriuos galima paimti iš jau esamų arba susikurti patiems.

Remdamiesi klausimais / atsakymais, žemėlapyje pažymėti vietas, kuriose esama teigiamų dalykų ir kurias reikia tobulinti.

Prie kiekvieno vertinimo, kuris bus pažymėtas žemėlapyje, turėtų būti pridėtas tyrinėtojų komentaras, paremtas jų apmąstymais ir patirtimi.

IŠVADA

Viso proceso metu reikia nepamiršti užsibrėžto tikslo.

Žavesio teikia dalyvavimo metodas - tai yra šio metodo pridėtinė vertė. Svarbu, žinoma, sudaryti sąlygas refleksijai.

Ši metodika padeda:

- ugdyti kritinį mąstymą
- atverti akiratį, kaip situacijos ir sąlygos yra tarpusavyje susijusios
- sąmoningai skaityti socialinį ir aplinkos kontekstą
- priimti sprendimus, susijusius ir su asmeniniu gyvenimu bei Žemės apsauga.

Co-funded by
the European Union

GREENCLUSIVE
activating vulnerable groups for environmental care

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the view only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

- © Associazione Internazionale New Humanity
- © Associazione Progetto Ragazzi Per L'unita
- © Fokolar-Bewegung e.V. Deutschland
- © Verein Jugend für eine geeinte Welt
- © Nove Ludstvo, o.z.
- © Uj Varos Alapitvány
- © Fokoliaru Judejimas Lietuvoje

